

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η «ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ» ΤΗΣ Ε.Ε. ΣΤΑ ΔΥΤΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ
«ΘΕΣΜΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»- Ευρωπαϊκό Μάθημα Jean Monnet

1. Γενικά

ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	643	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Η«ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ» ΤΗΣ Ε.Ε. ΣΤΑ ΔΥΤΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ «ΘΕΣΜΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»- Ευρωπαϊκό Μάθημα Jean Monnet		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>Σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
	03		06
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Γενικό υποβάθρου Ειδικόνόβαθρο, ειδίκευσης γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων</i>	ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ- ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΝΑΙ (ΠΕ 110 – ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ)		

ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΟΧΙ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://www.soc.aegean.gr/ext-files/pm/pps/2022-643-gr.pdf

2. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος. (Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α)

- *Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης*
- *Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β*
- *Περίληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων*

Με βάση τις γνώσεις που θα έχουν ήδη αποκτήσει από την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος του Β' εξαμήνου «Ευρωπαϊκοί Θεσμοί», οι φοιτητές αποκτούν:

- ❖ Γνώση τόσο της ιστορίας, της κοινωνικής οργάνωσης, των πολιτισμικών αξιών, των πολιτικών συστημάτων, όσο και των μετασχηματισμών και των σύγχρονων κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων, υπό την επίδραση της Ε.Ε, στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και των ήδη ενταγμένων χωρών της Ανατολικής Ευρώπης (βλέπε πολιτικά καθεστώτα, και οικονομικά συστήματα, μετανάστευση, κοινωνική κινητικότητα κτλ.)
- ❖ Μεθοδολογία διαχείρισης και εκπαίδευσης εκπαιδευτών πάνω στις πολιτισμικές διαφορές, τα μειονοτικά θέματα, τις διασυνοριακές καταστάσεις, τις διαπολιτισμικές συναντήσεις στα Βαλκάνια, την Ευρώπη αλλά και σε διεθνές περιβάλλον.
- ❖ Ικανότητα εργασίας σε διεθνές περιβάλλον,
- ❖ Ευαισθητοποίηση στα προβλήματα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας
- ❖ Προσαρμοστικότητα σε ξένες συνθήκες εργασίας.
- ❖ Κριτική γνώση, επιστημονική τεκμηρίωση και διαχείριση ορολογίας σε θέματα που αφορούν την ανάλυση του σύγχρονου κοινωνικού και πολιτικού γίνεσθαι στις χώρες των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης και στο διεθνές περιβάλλον
- ❖ Οι φοιτητές, κατά την ολοκλήρωση των προπτυχιακών τους σπουδών, έχοντας διευρύνει και εμβαθύνει τις γνώσεις τους πάνω στην ενωσιακή πραγματικότητα, θα έχουν αναπτύξει την ικανότητα κριτικής προσέγγισης σε όλα τα ηθικά, επιστημονικά και κοινωνικά ζητήματα που ανακύπτουν από την Ευρωπαϊκή ενοποίηση και ολοκλήρωση.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα,:

<p><i>Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών</i></p> <p><i>Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις</i></p> <p><i>Λήψη αποφάσεων</i></p> <p><i>Αυτόνομη εργασία</i></p> <p><i>Ομαδική εργασία</i></p> <p><i>Εργασία σε διεθνές περιβάλλον</i></p> <p><i>Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον</i></p> <p><i>Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών</i></p>	<p><i>Σχεδιασμός και διαχείριση έργων</i></p> <p><i>Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα</i></p> <p><i>Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον</i></p> <p><i>Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου</i></p> <p><i>Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής</i></p> <p><i>Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης</i></p> <p>.....</p> <p><i>Άλλες...</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ικανότητα προσαρμογής σε νέες καταστάσεις ❖ Ικανότητα εργασίας σε διεθνές περιβάλλον ❖ Ικανότητα εργασίας σε διεπιστημονικό περιβάλλον ❖ Άσκηση στην ικανότητα παραγωγής νέων ερευνητικών ιδεών ❖ Άσκηση στην αυτόνομη εργασία. ❖ Καλλιέργεια του σεβασμού στις μορφές ετερότητας και στην πολυπολιτισμικότητα. ❖ Προαγωγή της κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου. ❖ Ικανότητα άσκησης κριτικής θεώρησης ❖ Μάθημα Modules Jean Monnet E.U.E.N.I.C. Συντονιστής και υπεύθυνος: :Καθηγητής Παναγιώτης Γρηγορίου. Συνδιδάσκουσες: Δρ Ελευθερία Φτακλάκη (υποψήφια μετα-διδάκτωρ) και Κλειώ Χατζηδανιήλ (υποψήφια διδάκτωρ). Η προσέγγιση αποβλέπει στον διεπιστημονικό χαρακτήρα των Ευρωπαϊκών σπουδών. Εντάσσεται στο πλαίσιο διεθνούς περιβάλλοντος διδασκαλίας κι έρευνας που έχει διαμορφωθεί πάνω στον άξονα των Ευρωπαϊκών μαθημάτων του προγράμματος σπουδών του τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. <p>3. Περιεχόμενο Μαθήματος</p> <p>3.1 Θεματικές ενότητες:</p> <p>-Εισαγωγή: Οι έννοιες της «Διεύρυνσης» και του «Θεσμικού Πολιτισμού». Πεδίο σύγκλισης.</p> <p>-Θεωρίες Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης</p> <p>Α΄ ενότητα</p> <p>I. Εθνογραφία, κοινωνία και πολιτική εθνών σε μετάβαση – Οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί του μετα-σοσιαλιστικού δυτικοβαλκανικού χώρου.</p>	

- II. Ιστορία του μετα-σοσιαλιστικού βαλκανικού χώρου: Οι σχέσεις με την Ε.Ε.-Από την «βαλκανοποίηση» στον «εξευρωπαϊσμό»
- III. Ταυτότητες – Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και συλλογική ευρωπαϊκή ταυτότητα στα Βαλκάνια – Οι κυρίαρχες αναπαραστάσεις της Ευρώπης.
- IV. Η περίπτωση της Ελλάδας – Η Ε.Ε. ως πολλαπλός στρατηγικός στόχος για τον εκσυγχρονισμό.
- V.Μεθοδολογία – Οι «διασυνδέσεις» (linkages)

Β' Ενότητα

- I. Πολιτικές προοπτικές της διεύρυνσης – Μια αποτίμηση της περιόδου 1973-2013
  - II. Έθνη σε μετάβαση – Ενταξιακή δυναμική και εκδημοκρατισμός στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη.
  - III. «Από την βαλκανοποίηση στην εξευρωπαϊσμό»: Η διεύρυνση ως εργαλείο εξευρωπαϊσμού των δυτικών Βαλκανίων
  - IV. Διεύρυνση και πολιτικές της Ε.Ε.: Ενταξιακές διαδικασίες – Ευρωπαϊκή διακυβέρνηση – Πολιτική συνοχής
  - V. Η διεύρυνση και η πολιτική γειτονίας: Η «εξωτερική» πολιτική της Ε.Ε. σε έναν παγκόσμιο κόσμο
- Επίσης, θα δώσουν από μία διάλεξη οι καθηγήτριες, κ.κ. Orinda Maltezi (Head of the Department of Political Science-Faculty of Social Sciences- University of Tirana) και Associate Prof. Eda Gemi, στο πλαίσιο της συμμετοχής τους στο πλαίσιο του προγράμματος Jean Monnet Module, υπό τον διακριτικό τίτλο E.U.E.N.I.C

3.2 Εισαγωγή

Το μάθημα αυτό αποτελεί μια πρωτότυπη νεωτερική και συνθετική προσέγγιση στη διάχυση, την επικράτηση και την αφομοίωση της Ευρωπαϊκής ενοποιητικής ιδέας αλλά και την συνακόλουθη συνολική αναμόρφωση του status quo στα δυτικά Βαλκάνια. Σκοπός του πρωτοποριακού και δομημένου σε διεπιστημονική βάση μαθήματος είναι να γεφυρώσει το κενό ανάμεσα στις επιμέρους- και ανά επιστημονικό κλάδο-αναλύσεις, συνθέτοντας ένα νέο σφαιρικό πλαίσιο εστιασμένης (ανά περίπτωση χώρας) προσέγγισης και εφαρμογής τόσο στις νέες περιπτώσεις υποψηφίων προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση χωρών, όσο και σε ήδη ενταγμένες που εμφανίζουν ελλειμματική προσαρμογή στο πλαίσιο αξιών και κανόνων της Ε.Ε.

Η διεύρυνση μπορεί να αποτελέσει το εφαλτήριο για επανεξέταση του τρόπου με τον οποίο προσεγγίζουμε την Ευρωπαϊκή Ένωση και την επανατοποθέτησή του με βάση τον τρόπο που μπορεί να γίνει κατανοητή και να βιωθεί από τους λαούς της. Η ανάγκη αυτή ανιχνεύεται ως ιδιαίτερα επιτακτική σε χώρες, μέλη του πρώην ανατολικού μπλοκ, όπου η ευρωπαϊκότητα και η ευρωπαϊκή ταυτότητα ως συλλογική ταυτότητα, σε μερικές περιπτώσεις δεν έχουν καταστεί ακόμη ικανές να αμφισβητήσουν την ανθεκτική δύναμη των αντιδημοκρατικών και οπισθοδρομικών νοοτροπιών.

Το μάθημα δομείται σε δύο βασικές ενότητες: Η πρώτη οργανώνεται γύρω από (έχει ως αφηγηρία) την αρχή ότι το διακριτό κοινωνικό, πολιτισμικό και ιστορικό πλαίσιο των εν λόγω χωρών επηρεάζει πολύ ουσιαστικά το θεσμικό τους περιβάλλον και την ικανότητα να πληρούν πολιτικά και οικονομικά κριτήρια - πιο συγκεκριμένα τα κριτήρια της Κοπεγχάγης, που προϋποθέτουν μεταξύ άλλων πολιτική σταθερότητα, επικράτηση κράτους δικαίου, σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποτελεσματική λειτουργία της οικονομίας της αγοράς. Ταυτόχρονα, από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οριζόντια εφαρμογή των πολιτικών

σύγκλισης, μη λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων του πλαισίου της κάθε χώρας προκαλούν αγκυλώσεις στην ομαλή ενσωμάτωση και προσαρμογή των νέων κοινωνιών. Μετά τα δύο πρώτα εισαγωγικά μαθήματα και με γνώμονα τα ανωτέρω, η πρώτη ενότητα επιχειρεί αρχικά την ολοκληρωμένη κατανόηση των δομών του υπάρχοντος κοινωνικού, πολιτικού και πολιτισμικού πλαισίου του δυτικοβαλκανικού χώρου και την μέχρι τούδε διάδραση του με την Ε.Ε. Στη συνέχεια, προσεγγίζεται το ζήτημα των ταυτοτήτων και της συμπληρωματικότητας τους στο πλαίσιο της Ε.Ε., εξετάζεται η ιδιαίτερη περίπτωση της ενταξιακής πορείας της Ελλάδας και η αντίστοιχη εμπειρία. Το τρίτο σκέλος της ενότητας επικεντρώνεται στους τρόπους τελέσφορης δόμησης πολυεπίπεδων «δεσμών» (linkages) μεταξύ της Ε.Ε και των χωρών αυτών. Στη διαδικασία αυτή, τόσο η Ελλάδα ως χώρα (στο πλαίσιο της Περιφερειακής Συνεργασίας, και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που συγκεντρώνει) αλλά και η εμπειρία της Ελληνικής κοινωνίας μπορεί να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο «ενδιάμεσου». Η δεύτερη ενότητα επικεντρώνεται στη σφαίρα της πολιτικής και εξετάζει τις πολιτικές της διεύρυνσης, τον εξευρωπαϊσμό και τις εξωτερικές πολιτικές στα Δυτικά Βαλκάνια, τη Διεύρυνση και τη διαδικασία σύνδεσης των υποψήφιων χωρών, τις ενταξιακές διαδικασίες, την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση και την πολιτική συνοχής της Ένωσης. Τέλος, προσεγγίζει το θέμα της διεύρυνσης και της πολιτικής γειτονίας, παρουσιάζοντας τις εξωτερικές πολιτικές της Ε.Ε. σε έναν παγκόσμιο κόσμο.

3.3. Αναλυτική παρουσίαση ενοτήτων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ «ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ» ΚΑΙ ΤΟΥ «ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ». ΠΕΔΙΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ

Στο εισαγωγικό μάθημα, εξετάζονται οι έννοιες της διεύρυνσης και του θεσμικού πολιτισμού. Ο τελευταίος προσεγγίζεται ως ένας νέος τρόπος παραγωγής τελέσφορων αποτελεσμάτων.

(3 ώρες)

ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ

Θα εξεταστούν: α) οι βασικές θεωρητικές σχολές Ευρωπαϊκής ενοποίησης, (Φεντεραλισμός, Λειτουργισμός, Νεολειτουργισμός, Διακυβερνητισμός), οι καταβολές και τα πολιτισμικά συμφραζόμενα της κάθε μιας. β) οι κοινές ευρωπαϊκές αρχές και αξίες.

(3 ώρες)

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄:

I. ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΘΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΑΒΑΣΗ- ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑ-ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΔΥΤΙΚΟΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Θα εξεταστούν οι κοινωνικές και πολιτικές δομές όπως αυτές διαμορφώνονται μέσα από τη «σύνθετη» διαδικασία μετάβασης που επιτελείται από την τελευταία δεκαετία του 20ου αι., στις χώρες των δυτικών Βαλκανίων. Διαδικασίες που δεν είναι ούτε γραμμικές (σοσιαλισμός -> καπιταλισμός-> Ε.Ε.) ούτε μονοσήμαντες όσον αφορά τις θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις και δομές που δημιουργήθηκαν. Οι εθνογραφίες του μετασοσιαλιστικού δυτικοβαλκανικού χώρου εξετάζουν τις τοπικές παραλλαγές που δεν ήταν διακριτές στο παρελθόν όπου η κατάλυση του υπαρκτού σοσιαλισμού οδήγησε στη διαμόρφωση και διεύρυνση μιας νέας ισχυρής κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας. Εξετάζονται οι διαφορετικοί τύποι εξουσιών, η καταλυτική εμπλοκή των τοπικών δυνάμεων στο πλέγμα εξουσιών και τους όρους άσκησης του νέου τύπου (τοπικού ή μη), ελέγχου. Η έμφαση δίνεται στις «στρατηγικές επιβίωσης» που

εκτείνονται από τη σφαίρα του κοινωνικού έως τη σφαίρα του πολιτικού (επικράτηση εθμικού δικαίου/δίκαιο της φυλής, πολιτικός ρόλος της εκτεταμένης οικογένειας, οι σχέσεις πατρωνίας, πελατειακές σχέσεις στο κράτος, κτλ). Η ανθρωπολογική και κοινωνιολογική προσέγγιση παρουσιάζει επίσης τη σχέση αυτή όπως έχει διαμορφωθεί ανάμεσα στις λανθάνουσες αξίες (όμοιες με τις κοινές ευρωπαϊκές) και τις συνειδητές συμπεριφορές. Παρουσιάζει τις μετασοσιαλιστικές κοινωνίες μέσα από την διαρκή δυναμική των κοινωνικών και πολιτικών αλλαγών και των συλλογικών αναπαραστάσεων.

(3 ώρες)

II. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑ-ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ Ε.Ε. –ΑΠΟ ΤΗΝ «ΒΑΛΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ» ΣΤΟΝ «ΕΞΕΥΡΩΠΑΪΣΜΟ»

Ο όρος «Βαλκάνια», μολονότι νεόκοπος, εδράζεται σε θεμέλια που αποτελούνται από συνειρμούς, οι οποίοι ριζώνουν στα βαθύτερα στρώματα της δυτικής σκέψης. Εξετάζονται οι «δυτικο»-ευρωπαϊκές στάσεις απέναντι στην περιοχή που διαμορφώθηκαν όχι μόνον από τα γεγονότα που συνέβησαν στην περιοχή αλλά από τις ευρύτερες προσλήψεις της ευρωπαϊκής ταυτότητας και του πολιτισμού. Εξετάζονται μεμονωμένα καίρια ζητήματα βαλκανικής ιστορίας με καθοριστική ωστόσο συμβολή στην μετέπειτα πορεία αλλά κυρίως εξετάζονται ζητήματα ιστορίας της σχέσης των Δυτικών Βαλκανίων με την Ευρώπη. Οι νέες ιστορικές προσεγγίσεις έχουν σχετικοποιήσει ως ένα βαθμό τις «εθνικές ιστορίες» και έχουν αναβαθμίσει τη σημασία της εκάστοτε «περισσότερο ενιαίας δομής του κόσμου» (κατά την έκφραση του Α. Gramsci) τόσο στο οικονομικό επίπεδο (καπιταλισμός), στο γεωπολιτικό (διακρατικό σύστημα), στο θεσμικό (π.χ., συστήματα δικαιοσύνης) αλλά και στο κοινωνικό (π.χ., κοινότητα στις «σωματικές πρακτικές», δηλαδή στους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι διαχειρίζονταν τις σχέσεις εντός κι εκτός οικογένειας, ντύνονταν, έτρωγαν και μιλούσαν). Για την ΝΑ Ευρώπη, ως εργαλείο περιοδολόγησης, αντιστοιχεί η έννοια του «μακρού 20^{ου} αιώνα» που ξεκινά από την περίοδο 1878-1880, όταν η ΝΑ Ευρώπη αρχίζει να περιδινείται στο ρυθμό του «ανταγωνισμού» των αυτοκρατοριών. Ο κοινωνικός ιστός από τον 19^ο αιώνα περιγράφεται ότι χωρίζεται σχεδόν πάντα σε μια εκσυγχρονιστική λεπτή επιφάνεια κι ένα παραδοσιακό συμπαγές υπόστρωμα. Εξετάζονται σε βάθος χρόνου, οι μετεξελίξεις των κρατικών σχηματισμών και δομικών κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων στο δυτικό τμήμα της χερσονήσου του Αίμου. Εξετάζεται η ιδιαιτερότητα της έννοιας της εξουσίας στα Βαλκάνια.

(3 ώρες)

III. ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ –ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ – ΟΙ ΚΥΡΙΑΡΧΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Τα περισσότερα μαθήματα για την Ευρώπη επικεντρώνονται στο θέμα της ενότητας στο πλαίσιο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής ένωσης. Θεωρούν την ευρωπαϊκή ταυτότητα δεδομένη και επικεντρώνονται στους πολιτικούς θεσμούς.

Η ανακατασκευή των εθνικών ταυτοτήτων στα μετα-σοσιαλιστικά Βαλκάνια και η νέα ευρωπαϊκή ταυτότητα. Θα προσεγγιστούν οι συμπληρωματικές ταυτότητες(εθνική και ευρωπαϊκή, ευρωπαϊκή πολιτική και ευρωπαϊκή πολιτισμική, συνείδηση)καθώς ηΕυρώπη είναι κάτι περισσότερο από μια περιοχή, μια πολιτεία ή ένας πολιτικός όρος; Είναι μια ιδέα και μια ταυτότητα, ένα σύνθετο πολιτισμικό πλαίσιο αξιών για τη σύνθεση ταυτοτήτων. Αλλά και κάτι παραπάνω από μια ιδέα, μια ταυτότητα ή μια πραγματικότητα, αφού συνιστά έναν δομικό λόγο μέσα από τον οποίο διαμορφώνονται ιδέες και συγκροτούνται ιστορικές πραγματικότητες.

Οι κυρίαρχες αναπαραστάσεις της «Ευρωπαϊκότητας» στον Βαλκανικό χώρο, ΜΜΕ, ελίτ και κοινωνία πολιτών. Η ιδιαιτερότητα στο περιεχόμενο των εννοιών «Ευρωπαϊκή Ένωση» και «Ευρωπαϊκότητα» για τους Βαλκάνιους καθώς η έννοια «Ευρώπη» συντίθεται με διαφορετικές σημασίες, ταυτότητες, εργαλειοποιήσεις και νομιμοποίηση σε κάθε εθνικό πλαίσιο της ηπείρου και στο καθένα από αυτά με τρόπο διακριτό μεταξύ των διάφορων πεδίων (πολιτισμός, κοινωνία, πολιτική και οικονομία).

(3 ώρες)

IV. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - Η Ε.Ε. ΩΣ ΠΟΛΛΑΠΛΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ.

Η ενταξιακή πορεία της Ελλάδας, από τον μετέωρο μετασχηματισμό στον μεγάλο μετασχηματισμό: - Δεκαετία του 1950. Η Ελλάδα συνέδεσε εκ νέου την πορεία προς τον εκσυγχρονισμό με την Ευρωπαϊκή Ενοποίηση. Η Ευρωπαϊκή ενοποίηση ως μονόδρομος –ή η νέα Μεγάλη Ιδέα- για να πραγματώσει το κράτος τους εθνικούς στόχους. Η πολιτική πρόσληψη της ενοποίησης εις βάρος της οικονομικής εναρμόνισης.-1961/62 Η Ελλάδα το πρώτο συνδεδεμένο μέλος της «Ευρώπης των πατρίδων». Η Σύνδεση με την ΕΟΚ ως το εθνικό αναπτυξιακό υπόδειγμα. Η Σύνδεση στη ζωή του κράτους και των πολιτών: Από την οικονομία στους μετασχηματισμούς της εξωτερικής πολιτικής, του κομματικού σκηνικού, της κυρίαρχης ιδεολογίας, των κοινωνικών συμμαχιών, κτλ. Από την αυτοδιάθρωση των παραδοσιακών κοινωνικών δομών στον ρόλο του κράτους στην ελληνική κοινωνία κατά την ενταξιακή πορεία -1974κ.έ: Επανενεργοποίηση Συμφωνίας Σύνδεσης. Η «Ευρωπαϊκότητα» με πολιτικούς όρους: δημοκρατία, σταθερότητα συνεκτικός ιστός -Η βίωση της «ευρωπαϊκότητας» σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο. -1979/1981 κ.ε. Ο «εξευρωπαϊσμός» της πολιτικής οικονομίας και της κοινωνίας.

Ο ρόλος της ευρωπαϊκής ταυτότητας στην σύνθεση της εθνικής ταυτότητας των Νεοελλήνων. Ο ιδιαίτερος τρόπος συσχέτισης της πολιτικής με την πολιτισμική ταυτότητα. Η θέση της Ελλάδας στα Βαλκάνια – ο «φύσει και θέσει» ρόλος «ενδιάμεσου» που μπορεί να διαδραματίσει η Ελλάδα για την τελέσφορη έκβαση των «Διασυνδέσεων» (linkages) μεταξύ Ε,Ε και των υποψηφίων προς ένταξη χωρών των Δυτικών. Βαλκανίων..

(3 ώρες)

V. ΜΕΘΟΛΟΓΙΑ – ΟΙ «ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ» (LINKAGES)

Η δημιουργία διασυνδέσεων –*linkages*- (κατά Keohane&Nye, Levitsky&Way) ως προϋπόθεση για την άσκηση επιρροής από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ή μια περιφερειακή δύναμη) στις πολιτικές μιας μικρής δύναμης. Οι διασυνδέσεις ως δίοδος για τη μετάδοση αξιών, ιδεών και προτύπων που επηρεάζουν τα συμφέροντα, τις προτεραιότητες και τις δυνατότητες των δρώντων σε πολλαπλά επίπεδα. Στο πλαίσιο της επιρροής της Ε.Ε. στον εκδημοκρατισμό τρίτων χωρών, οι διεθνείς διασυνδέσεις περιλαμβάνουν το πλέγμα και «την πυκνότητα των δεσμών (κοινωνικών οικονομικών, πολιτικών, διπλωματικών, και οργανωσιακών) και διασυνοριακών ροών (κεφαλαίων, αγαθών, υπηρεσιών, ανθρώπων και πληροφοριών)». Η εξέταση των διασυνδέσεων θα γίνει στους εξής τομείς ανάλυσης: κοινωνικό (societal) και πολιτικό. Θα προσεγγιστούν δε, μέσα από δυο άξονες: α) ως μέσο μετάδοσης επιρροής για τη διαμόρφωση της συμπεριφοράς των δρώντων, β) ως μέσο μετάδοσης επιρροής για τη διαμόρφωση του πλαισίου πολιτικών επιλογών (έμφαση στον κοινωνικό άξονα – ταυτότητα).

(3 ώρες)

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄

I. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ: ΜΙΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1973-2013

Το περιεχόμενο αυτής της διδακτικής ενότητας θα είναι η γνώση των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της πολιτικής κουλτούρας της ΕΕ, της διαδικασίας λήψης αποφάσεων της ΕΕ και της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης σε σχέση με τη Διεύρυνση, στη ενοποιητική διαδικασία της ΕΕ .

Οι στόχοι αυτής της ενότητας είναι η σε βάθος ανάλυση και κατανόηση της πολιτικής διαδικασίας της Διεύρυνσης, καθώς στο πρώτο μέρος αναλύθηκαν οι θεωρητικές προσεγγίσεις της Διεύρυνσης .

Η διαδικασία της διεύρυνσης χαρακτηρίζεται παραδοσιακά από μια μετασχηματιστική δύναμη που βασίζεται σε συμφωνημένα πρότυπα και διαδικασίες, διαχειρίζεται από τεχνικά αξιολογήσιμα κριτήρια και σημεία αναφοράς, καθοδηγείται πολιτικά από τη συνολική δέσμευση των κρατών μελών της ΕΕ που εκδηλώνεται σε καίριες στιγμές λήψης αποφάσεων και υποστηρίζεται και επικυρώνεται δημοκρατικά από τα εθνικά κοινοβούλια.

Συγκεκριμένα, θα μελετηθούν: i) οι απαρχές της πολιτικής της Διεύρυνσης, ii) τα κριτήρια αξιολόγησης της πολιτικής, iii) μια αναδρομή της διαδικασίας από το 1973 έως και σήμερα, iv) η αξιολόγηση της Διεύρυνσης του 2004/2007/2013 καθώς και v) τα διδάγματα της Διεύρυνσης του 2004/2007/2013

(3 ώρες)

II.ΕΘΝΗ ΣΕ ΜΕΤΑΒΑΣΗ- ΕΝΤΑΞΙΑΚΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Θα μας απασχολήσει η Διεύρυνση και η διαδικασία σύνδεσης των υποψήφιων χωρών: Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία, Μαυροβούνιο, Σερβία και Τουρκία. Σε αυτή τη διδακτική ενότητα θα διερευνήσουμε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως i) η θέση της χώρας σχετικά με τη διεύρυνση - ii) συγκεκριμένοι τομείς πολιτικής/θέματα που είναι σημαντικά/επηρεάζουν τις εθνικές θέσεις σχετικά με τη Διεύρυνση- iii) οι εγχώριες απόψεις σχετικά με τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης γενικότερα- iv) ο επίσημος μηχανισμός που υπάρχει σε κάθε χώρα για τη διαμόρφωση της εθνικής θέσης σχετικά με τη Διεύρυνση, συμπεριλαμβανομένων των κύριων φορέων που είναι υπεύθυνοι για τη διαμόρφωση αυτής της θέσης- v) τυχόν διαφορές μεταξύ των επίσημων διαδικασιών και της πραγματικής πρακτικής στον τρόπο με τον οποίο ένα κράτος μέλος καταλήγει στη θέση του επί του φακέλου, κα.

(3 ώρες)

III. "ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΛΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΝ ΕΞΕΥΡΩΠΑΪΣΜΟ": Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΕΞΕΥΡΩΠΑΪΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

Το περιεχόμενο αυτού του μαθήματος μελετά τον Εξευρωπαϊσμό της Διεύρυνσης και τις προοπτικές για τα Δυτικά Βαλκάνια. Ειδικότερα, σε αυτή την ενότητα θα γίνει σε βάθος ανάλυση

του Εξευρωπαϊσμού στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ ως διαδικασία ολοκλήρωσης της ΕΕ και των επιπτώσεων της στα κράτη μέλη της και στα κράτη των Δυτικών Βαλκανίων.

Η εννοιολογική προσέγγιση του Εξευρωπαϊσμού, οι Μηχανισμοί, οι δημόσιες πολιτικές, η Δημοκρατική νομιμοποίηση και η έννοια του εξευρωπαϊσμού στην Εξωτερική Δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελούν τις πτυχές στις οποίες θα κινηθεί αυτή η ενότητα. Άλλωστε, η έννοια του «Ανατολικού Εξευρωπαϊσμού» αναπτύχθηκε στη Διεύρυνση του 2004, (Héritier), όπου τα κράτη αντιμετώπιζαν απαιτήσεις να προσαρμοστούν σε ένα πλαίσιο υφιστάμενης νομοθεσίας και κανόνων της ΕΕ, αλλά με πολύ περιορισμένη ικανότητα προσαρμογής ή επιρροής αυτής της προσαρμογής.

Η Διεύρυνση αποτελεί μια επιτυχημένη «εξωτερική πολιτική» της ΕΕ- ωστόσο, οι εθνικές κυβερνήσεις προσπαθούν όλο και περισσότερο να την ελέγχουν οι ίδιες. Τα τελευταία χρόνια, η Επιτροπή αύξησε την αξιοπιστία της πολιτικής Διεύρυνσης και ενίσχυσε τη μετασχηματιστική της δύναμη δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην αντιμετώπιση θεμελιωδών μεταρρυθμίσεων σε πρώιμο στάδιο της διαδικασίας Διεύρυνσης. Η Επιτροπή επικεντρώθηκε ιδιαίτερα στους τρεις πυλώνες του κράτους δικαίου, της οικονομικής διακυβέρνησης και της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης. Η επιτυχία της πολιτικής Διεύρυνσης κατά τα τελευταία 25 χρόνια οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο ρόλο της αιρεσιμότητας στην ενθάρρυνση των χωρών να μετασχηματιστούν ώστε να ανταποκριθούν. Σκοπός είναι να κατανοηθεί πως η διαδικασία της Διεύρυνσης της ΕΕ αποτελεί ένα μέσο παρακίνησης, καθοδήγησης και εδραίωσης μεταρρυθμίσεων που επιτρέπουν στις κοινωνίες να αναπτυχθούν με μια συμμετοχική και δημοκρατική διαδικασία.

(3 ώρες)

IV. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΕ: ΕΝΤΑΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ

Το περιεχόμενο αυτού του μαθήματος θα είναι η εις βάθος γνώση σημαντικών πολιτικών της ΕΕ κατά τη διαδικασία Διεύρυνσης στα Δυτικά Βαλκάνια.

Θα μελετηθεί το Μέσο Προενταξιακής Βοήθειας (θεσμικό πλαίσιο, προγραμματικές περίοδοι, κα), που αποσκοπεί στη στήριξη των δικαιούχων για την υιοθέτηση και εφαρμογή των πολιτικών, θεσμικών, νομικών, διοικητικών, κοινωνικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων που απαιτούνται από τους εν λόγω δικαιούχους για να συμμορφωθούν με τις αξίες της Ένωσης και να ευθυγραμμιστούν σταδιακά με τους κανόνες, τα πρότυπα, τις πολιτικές και τις πρακτικές της Ένωσης με στόχο την ένταξη στην Ένωση, συμβάλλοντας έτσι στη σταθερότητα, την ασφάλεια και την ευημερία τους.

Επίσης, η Πολιτική Συνοχής, η Περιφερειακή Ανάπτυξη, η Ενιαία Αγορά και η Οικονομική Διακυβέρνηση, είναι τα κύρια σημεία των πολιτικών της ΕΕ που θα εξεταστούν σε αυτή την ενότητα. Ένα οικονομικό και επενδυτικό σχέδιο για τη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης και σύγκλισης, το οποίο αποσκοπεί στην τόνωση της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάκαμψης της περιοχής, στη στήριξη της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, στην προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και της σύγκλισης με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

(6 ώρες)

V. Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ: Η "ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ" ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΣΕ ΕΝΑΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΟΣΜΟ

Η ΕΕ θέτει ως προτεραιότητα την ανάπτυξη και τη σταθερότητα στην ευρύτερη περιοχή και γειτονιά, και συνεργάζεται στενά με τους γείτονές της στα ανατολικά και νότια. Στηρίζοντας τις μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται από τις χώρες που επιθυμούν να γίνουν μέλη της ΕΕ. Η καινοτομία της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας (ΕΠΓ) προέρχεται από τη μεταφορά και την προσαρμογή ιδεών και μέσων πολιτικής από τις εσωτερικές πολιτικές της ΕΕ στον τομέα των εξωτερικών της σχέσεων μέσω μιας πολιτικής που συνδέει το εσωτερικό και το εξωτερικό της ΕΕ, της πολιτικής της Διεύρυνσης.

Η χάραξη εξωτερικής πολιτικής μέσω της προσαρμογής των εσωτερικών πολιτικών στο εξωτερικό πλαίσιο θα μπορούσε επιπλέον να εξηγήσει την αναδυόμενη συζήτηση για την ΕΕ ως "ήπια δύναμη" στη διεθνή σκηνή. Ως εκ τούτου, σε αυτή τη διδακτική ενότητα, θα αναπτυχθούν οι έννοιες της Παγκόσμιας Στρατηγικής της ΕΕ ως φορέας ήπιας ισχύος, της Εξωτερικής Δράσης της ΕΕ, όπως ορίζεται στη Συνθήκη της Λισσαβώνας, θα γίνει της επιρροής που ασκούν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλα όργανα και θεσμοί της ΕΕ, όπως η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή η εκ περιτροπής προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ στη διαδικασία Διεύρυνσης.

(3 ώρες)

-Επίσης, σύμφωνα με το πρόγραμμα Jean Monnet Module, υπό τον τίτλο E.U.E.N.I.C., θα δώσουν από μία διάλεξη στην Αγγλική γλώσσα, οι καθηγήτριες του Παν/μίου των Τιράνων κ.κ. Orinda Malltezi (Head of the Department of Political Science, Faculty of Social Sciences) με θέμα "The contribution of Berlin Process in revitalizing multilateral ties between E.U. and Western Balkans" και Eda Gemi (Head of Law Department, Faculty of Law and Social Sciences, University of New York, Tirana) με θέμα "The role of E.U.- Democracy Promotion in the Democratisation of the Western Balkans"

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Πρόσωπο με πρόσωπο,

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση, κ.λπ.

- Πρόσωπο με πρόσωπο: διαλέξεις σε αμφιθέατρο από τον Καθηγητή Π.Γρηγορίου και τις συνδιδάσκουσες, κκ δρ. Ελευθερία Φτακλάκη και Κλειώ Χατζηδανιήλ (υποψήφια διδάκτωρ)
- Εξ' αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση της διαδικτυακής πλατφόρμας του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Open e-class)

<p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i></p>	<p>Χρήση νέων τεχνολογιών (ppt, videos, eclass, etc) για την καλύτερη και αμεσότερη εμπέδωση των γνώσεων, αφού έτσι κρίνεται ότι γίνονται περισσότερο κατανοητές οι ειδικές γνώσεις του μαθήματος από τους φοιτητές.</p>	
<p>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ <i>Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας.</i> <i>Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ</i></p>	<p>Δραστηριότητα</p>	<p>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</p>
	<p>Διαλέξεις Σεμινάρια</p>	<p>39 ώρες 9 ώρες</p>
	<p>Συγγραφή εργασιών Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας (έρευνα)</p>	<p>72 ώρες 60 ώρες</p>
	<p>Σύνολο Μαθήματος</p>	<p>180 ώρες</p>
	<p><i>Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS</i></p>	

<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ</p> <p>Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης</p> <p>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία</p>	<p>A. Υποχρεωτική παρακολούθηση διαλέξεων (δυνατότητα δύο απουσιών)</p> <p>B. Ενδιάμεση γραπτή δοκιμασία με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής</p> <p>Γ. Γραπτή απαλλακτική εργασία</p> <p>Δ. Δημόσια παρουσίαση εργασιών</p>
---	---

(3) ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ- ΠΗΓΕΣ

<p>Γενική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τζιφάκης Ν. (2021), Τα Δυτικά Βαλκάνια στον κόσμο, Πεδίο. • Glencross Andrew. Η πολιτική της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2015

- Γρηγορίου Π., Το μέλλον της συνοχής του ευρωπαϊκού χώρου, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2002

Α' ενότητα

- Αντωνιάδης, Χρ., Βαλκάνια η Μεγάλη Τρικυμία (επιμ), εκδ Κασταλία, Αθήνα 2018
  - Ben Rosamond, Θεωρίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα, 2006
  - Bieber Fl., & Τζιφάκης Ν. (επιμ) Τα Δυτικά Βαλκάνια στον κόσμο, εκδ. Πεδίο, Αθήνα 2021
  - Βούλγαρης Γ., Κωστής Κ., Ρίζας Σ.(επιμ) Ο Μεγάλος Μετασχηματισμός, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2020
  - Βουτυρά Ευτ & Μπουσχόφεν Ρ. Βαν (επιμ) Ανάμεσα στο παρελθόν και στο παρόν, Εθνογραφίες του Μετασοσιαλιστικού Κόσμου, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2007
  - Delanty Ger. Επινοώντας την Ευρώπη, Ιδέα, Ταυτότητα, Πραγματικότητα, εκδ. Ασίνη, Αθήνα 2016
  - Καιρίδης Δ., Εθνικισμός, Εθνοτικές Συγκρούσεις και Διεθνείς Σχέσεις: Θεωρία και Πράξη στα Βαλκάνια, Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2016.
  - Μαζάουερ Μαρκ, Τα Βαλκάνια, εκδ. Πατάκη, Αθήνα [2002]2018
-
- R. Biermann, Coercive Europeanization: the EU's struggle to contain secessionism in the Balkans, European Security Journal, Volume 23, Issue 4, 2014 (διαθέσιμο στο <https://doi.org/10.1080/09662839.2014.918035>)
  - A. Elbasani, Europeanization Travels to the Western Balkans: Enlargement Strategy, Domestic Obstacles and Diverging Reforms, European University Institute – Robert Schuman Centre for Advanced Studies (RSCAS), 2013 (διαθέσιμο στο https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2553282).
  - Hay C., Political Analysis. Palgrave Macmillan
  - Keohane R.,O., & Nye J.,S., Power and Intrdependence, Longman, Boston 2012
  - Levitsky S., & Way L.A., Hybrid Regimes after the Cold War, Cambridge University Press, Cambridge 2010
  - J. Subotic, Europe in a State of Mind: Identity and Europeanization in the Balkans, International Studies Quarterly, Volume 55, Issue 2, 2011 (διαθέσιμο στο <https://doi.org/10.1111/j.1468-2478.2011.00649.x>).

- Accession criteria, European Commission (διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/accession-criteria_en).
- The Western Balkans, European Parliament (διαθέσιμο στο <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/168/the-western-balkans>)

Β' Ενότητα

-Ανδρέου, Γ., 2016. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής. Στο Ν. Μαραβέγιας, επιμ. Ευρωπαϊκή Ένωση. Δημιουργία, Εξέλιξη, Προοπτικές. Αθήνα: Κριτική.

-Ανδρέου, Γ., 2017^α. “Η πολιτική συνοχής της Ε.Ε.: μια πολιτική σε αναζήτηση ταυτότητας”. Στο Σ. Βέρνου&Α. Κόντης. επιμ. Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση: οι Πολλαπλές Κρίσεις και οι Προκλήσεις του Μέλλοντος. Αθήνα: Παπαζήση

-Μητσόπουλος, Κ. και Μπαμπαλιούτας, Λ., 2014. Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Περιφερειακή Πολιτική της ΕΕ. Αθήνα: Σάκκουλας.

-Μπαμπανάσης Στέργιος, 2019, ΗΔιεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς Ανατολάς και οι επιπτώσεις της, Αθήνα: Παπαζήση

-Πασσάς, Α., και Δημητρακόπουλος, Δ., 1995. Η Πολιτική Συνεργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. επιμ. Ν. Μαραβέγιας και Μ. Τσινισιζέλης. Αθήνα: Θεμέλιο.

-Χιρστ, Τ., 2013. Σύντομη ιστορία της Ευρώπης. Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

-AGNANTOPOULOS, A., 2010. The Europeanization of National Foreign Policy: the Case of Greece. Paper presented at GARNET conference ‘The European Union in International Affairs’. Brussels

-Héritier, A., 2005 ‘Europeanization research East and West: A comparative assessment’. In -F. Schimmelfennig& U. Sedl Politics. New York: Palgrave.

-EU member states and enlargement towards the Balkans, European Policy Center, Issue Paper No. 79, July 2015

-Elsa Tulmets, 2007, Policy adaptation from the enlargement to the neighbourhood policy : a way to improve the EU's external capabilities ? Dans [Politique européenne 2007/2 \(n° 22\)](#) elmeier (eds.), The Europeanization of Central and Eastern Europe. Ithaca. NY: Cornell University Press. P. 199-209.

-Ladrech, R., 2010. Europeanization and National Politics, Blumsbury Publishing 2010

ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ:

- European Commission
www.ec.europa.eu
- Council of the EU
www.consilium.europa.eu
- -European Council
www.european-council.europa.eu
- European Parliament
www.europarl.europa.eu
- European External Action Service
www.eeas.europa.eu
- EU Publication Office: Includes journals, documents, newsletters, electronic products, and other publications.
www.publications.europa.eu
- Historical Archives of the EU: The European University Institute's Historical Archives of the EU.
<http://www.eui.eu/Research/HistoricalArchivesofEU/Index.aspx>
- EUR-Lex: Provides direct free access to European Union law, specifically the Official Journal of the European Union, as well as the treaties, legislation, case law, and legislative proposals.
<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
- Τι είναι καλό να γνωρίζουμε για τη Διεύρυνση της ΕΕ,
http://publications.europa.eu/resource/cellar/19e6576e-935b-489a-b414-7d0d2a4ff635.0006.02/DOC_1